

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В умовах бюджетного реформування доцільним постає вивчення світового досвіду організації фінансового контролю, в тому числі на місцевому рівні, врахування його специфіки у вітчизняній практиці. Здійснення фінансового контролю в країнах з розвинутою ринковою економікою та громадянським суспільством визначається формою державного устрою, особливістю структури органів фінансового контролю, а також розвитком правової системи її забезпечення. Загалом, для зарубіжних країн характерний розвиток як зовнішнього, так і внутрішнього фінансового контролю стосовно органів місцевої влади.

У багатьох країнах світу, в тому числі в країнах Європейського Союзу, організацію фінансового контролю покладено на Рахункову палату, а також на спеціалізовані контрольні-ревізійні органи. Такі органи контролюють діяльність федеральних підприємств, страхових установ, приватних та інших підприємств, в яких наявна 50% частки держави, а також здійснюють перевірки щодо фінансової діяльності місцевих органів влади.

Багатим досвідом щодо організації зовнішнього фінансового контролю на місцевому рівні вирізняється Франція, де функціонує найбільш ефективний механізм контролю за використанням фінансових ресурсів на різних рівнях влади. Основним контролюючим органом виступають регіональні рахункові палати, незважаючи на те, що до 1982 року на місцевому рівні фінансовий контроль здійснювався Судом рахунків – органом державного фінансового контролю на центральному рівні. Однак, в результаті прийняття в той період закону про права й свободи адміністративно-територіальних одиниць і створення 22 регіональних рахункових палат відбулося реформування всієї системи державного зовнішнього фінансового контролю Франції [2]. Основною відмінністю організації зовнішнього фінансового контролю на місцевому рівні є те, що при несвоєчасному прийнятті місцевого бюджету регіональна рахункова палата безпосередньо за дорученням префекта розробляє і подає йому на затвердження проект бюджету. Це, відповідно, позбавляє бюджетних повноважень місцеві представницькі органи. В контексті здійснення бюджетного контролю такі органи відіграють лише консультативну роль. Вони зобов'язані здійснювати оцінку стосовно рахунків державних бухгалтерів і виносити щодо цього судові рішення. Функції державного фінансового контролю на місцевому рівні здійснюють генеральні казначей регіонів, які через підпорядковані фінансові контролери контролюють видатки

адміністративних одиниць та державних установ (за винятком органів місцевого самоврядування).

Незалежним державним органом фінансового контролю у Великобританії є Ревізійна комісія, основним завданням якої є забезпечення ефективного і економного використання грошових коштів місцевими органами влади стосовно фінансування різних сфер. Ревізійна комісія здійснює інспектування місцевих органів влади, перевірку і оприлюднення інформації про діяльність муніципальних рад, а також відповідає за оцінювання діяльності окремих муніципальних рад країни. Метою функціонування такого органу є надання можливості порівняти діяльність різних рад, відображення їхньої діяльності для покращення якості надання ними послуг. Тому результати перевірок щодо надання таких послуг полягають у визначенні та опублікуванні загальних показників їхньої діяльності [1].

Основні засади здійснення державного фінансового контролю в Німеччині регулюються Фінансовою конституцією ФРН, якою регламентовані відносини між федерацією, землями та громадами. Відповідно, фінансовий контроль на місцевому рівні здійснюється рахунковими палатами земель. Виконання рішень виконавчим органом місцевого самоврядування контролює ревізійний відділ. Безпосередній контроль і нагляд за діяльністю виконавчого органу покладено на представницький орган, перед яким звітує орган виконавчої влади, і муніципальна рада затверджує бюджет та звіт про його виконання. Взаємодія відповідних інституцій, що уповноважені органами державної влади та місцевого самоврядування на виконання функцій щодо контролю за бюджетними коштами реалізується через систему бюджетного адміністрування [3].

Рахункова палата Австрії наділена повноваженнями щодо контролю не лише за діяльністю федеральних підприємств, але й місцевих органів влади, благодійних фондів, рахунки яких щорічно перевіряються центральним органом. Крім того, уряду землі і податковому управлінню щорічно повинні подаватися фінансові документи усіх громад, чисельність населення яких перевищує 20 тис. осіб.

Незважаючи на існування в Іспанії конституційної монархії та наявності в її складі 17 автономних областей, до яких входить 50 провінцій, контроль щодо регіональних автономних урядів та місцевих органів управління не здійснюється, хоча вони в повній мірі залежать від надання державних трансфертів. Контрольні функції у цій країні реалізуються законодавчим органом влади – двопалатним парламентом (Генеральні Кортеси) і виконавчою владою (Уряд Іспанії, Міністерство економіки і фінансів). Незалежним органом фінансово контролю виступає Президент Рахункової палати (Голова Сенату Іспанії). Загалом контроль за фінансовою діяльністю місцевої влади в Іспанії покладено на спеціальний Ревізійний суд.

Актуальним для застосування в Україні є досвід Канади щодо законодавчого забезпечення здійснення громадського контролю на рівні окремих штатів. Муніципальним законодавством регламентовано вимоги до муніципалітетів щодо проведення обов'язкових громадських слухань та підзвітності перед громадянами. Громадськість приймає безпосередню активну участь у прийнятті відповідних управлінських рішень, в результаті чого документи набувають чинності після ухвалення на відкритих засіданнях муніципалітетів. Дієвою формою участі громадян у здійсненні фінансового контролю є функціонування у багатьох розвинених країнах громадських рад, які, в свою чергу, виконують функції громадської експертизи, що посилює прозорість діяльності контролюючих органів.

Адаптація світового досвіду організації фінансового контролю, в тому числі на місцевому рівні, виступає одним із основних напрямків його удосконалення в контексті максимального наближення до європейської практики. Ефективна організація фінансового контролю в державі значною мірою залежить від налагодженої координації діяльності контролюючих органів як на державному, так і на місцевому рівнях, оптимального розподілу їхніх функцій та повноважень.

Список використаних джерел:

1. Миргородська Л. О. Фінансові системи зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Миргородська. – К. : Центр учб. л-ри, 2008. – 320 с.
2. Стефанюк І. Б. Зарубіжний досвід! Є чому начатися, є що запозичувати (організація урядового фінансового контролю у Франції) / І. Б. Стефанюк // Фінансовий контроль. – 2005.– №1. – С. 35-41
3. Ткачук А. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід : посіб. / А. Ткачук, Р. Агранофф, Т. Браун. – К.: Заповіт, 1998. – 187 с.